

Datum

2022-04-27

Vår referens

Paulina Franzén

Utvecklingssamordnare

paulina.franzen@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Uppföljning barn och unga i samhällsvård 2021 ASN-2022-5682

Sammanfattning

Aktuell rapport avser uppföljning av de barn som varit placerade i dygnsvård i familjehem, jourhem, på institutioner samt i stödboende för ungdomar 16–20 år av arbetsmarknads- och socialförvaltningen i Malmö stad under 2021.

Uppföljningarna är en del i förvaltningens systematiska kvalitetsarbete och syftar till att ge ett underlag för verksamhetsutveckling utifrån en samlad bild av förvaltningens arbete avseende av barn och unga i samhällsvård.

Utvecklingen vad gäller barn och unga i samhällsvård 2021 är i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Antalet barn som är placerade i familjehem har ökat medan institutionsplaceringarna har minskat något.

Förvaltningen har genomfört två piloter avseende aggregerad verksamhetsuppföljning av jourhems- och institutionsplaceringar. Detta utvecklingsarbete fortsätter 2022 i syfte att ta fram bättre kunskapsunderlag. Det ska utgöra ett stöd för det fortsatta förbättrings- och utvecklingsarbetet inom området barn och unga i samhällsvård.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner rapporten Uppföljning av barn och unga i samhällsvård 2021
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden uppdrar åt arbetsmarknads- och socialförvaltningen att särskilt beakta identifierade utvecklingsområden
3. Arbetsmarknads- och socialnämnden uppdrar åt arbetsmarknads- och socialförvaltningen att under 2023 återkomma med en uppföljning av barn och unga i samhällsvård 2022.
4. Arbetsmarknads- och socialnämnden översänder rapporten Uppföljning av barn och unga i samhällsvård 2021 till kommunstyrelsen utifrån kommunstyrelsens
- 5.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse ASN 220524 Rapport om uppföljning barn och unga samhällsvård 2021
- Barn och unga i samhällsvård 2021

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2022-05-04

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2022-05-12

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2022-05-24

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Avdelningschef Carina Opasiak

Avdelningschef Anna von Reis

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har efter att ha tagit del av rapporten för 2020 beslutat att anmoda förvaltningen att återkomma med en uppföljning av familjehemsvården för 2021.

Bifogad rapport omfattar 2021 års uppföljning av barn i samhällsvård. Rapporten innehåller uppgifter om alla placerade barn när det gäller grundläggande områden som kön, ålder och lagrum. Verksamhetsuppföljning av de familjehemsplacerade barnen har gjorts enligt samma modell och verktyg som tidigare år.

I början av 2021 har förvaltningsledningen beslutat att uppföljning ska göras avseende samtliga placeringsformer för barn och unga. Ett arbete pågår med att utveckla en modell samt verktyg för uppföljning av jourhems- och institutionsplaceringar. Två piloter har genomförts som ett led i utvecklingsarbetet, som fortsätter 2022.

Rapporten avslutas med en analys av socialtjänstens utvecklingsarbete under 2021 samt identifierade utvecklingsområden för barn i samhällsvård 2022.

Uppföljningens resultat

Antalet familjehemsplacerade barn har ökat 2021. För övriga placeringsformer är utvecklingen i huvudsak oförändrad, med små tendenser till en minskning.

Institutionsplaceringar på grund av social problematik (det vill säga när ensamkommande barn exkluderas från underlaget) har ökat något under de senaste åren, och könsfördelningen har jämnats ut. Det kan antas bero på att antalet ensamkommande barn har minskat.

Stödboendeplaceringarna minskar totalt sett men har ökat något när det gäller de barn och unga som placeras av andra orsaker än att de är ensamkommande. Placeringar i stödboende i egen regi har ökat kontinuerligt de senaste åren.

Verksamheten har under flera år haft svårt att rekrytera familjehem i tillräcklig utsträckning för att täcka behovet och barnens väntetid i jourhemmen har överstigit de sex månader som lagen stipulerar.

Familjehemsplacerade barn blir i stor utsträckning hälsoundersökta. Många av barnen har behov av åtgärder kring psykisk hälsa. Samtidigt framkommer att tillgången till hälsoundersökningar

och till barn- och ungdomspsykiatrins insatser är otillräcklig.

De familjehemsplacerade barnen har något sämre skolresultat 2021 jämfört med föregående år. En möjlig förklaring till det är pandemins påverkan på skolans verksamhet. De barn som får Skolfam har något bättre resultat, i synnerhet flickorna.

Resultat av utvecklingsarbete 2021

Familjehemsplaceringar

- Förvaltningen har arbetat med förberedelser inför implementering av så kallade mentorsfamiljer. Implementering startar 2022.
- Fortsatt utveckling av stöd till biologiska föräldrar i familjehemsvården. Förvaltningen har startat en ny verksamhet, Föräldrastöttn, som ger stöd till föräldrar med placerade barn.
- Kompetensprogram för familjehem har tagits fram och implementerats.
- Förvaltningens insatser för rekrytering av familjehem har utvärderats och setts över för att bli mer effektiva, bland annat genom ett ökat fokus på digitala insatser.

Flera av områdena kräver ett fortsatt omfattande arbete.

I internkontrollplan 2021 har två granskningar ingått som varit riktade till familjehemsvården, dels kring interna insatser som erbjuds föräldrar till familjehemsplacerade barn och unga, dels en kartläggning av orsakerna till att familjehemsföräldrar tackar nej till vårdnadsöverflyttning. Granskningarna har resulterat i flera åtgärder, vars resultat redovisas i rapporten.

Stödet till biologiska föräldrar behöver förstärkas ytterligare. Ett fortsatt utvecklingsarbete förväntas förtydliga och underlätta frågan om vårdnadsöverflyttning. Förvaltningen arbetar särskilt med frågan om stöd till umgänge under 2022.

Institutionsplaceringar

Implementeringen av styrkort för institutionsplaceringar har startat och fortsätter 2022.

Förvaltningen har genomfört ett pilotprojekt med en särskild psykologresurs riktad till institutioner i egen regi. Psykologen ger stöd till barnen och vägleder personalen. Projektet har utvärderats med goda resultat och insatsen fortsätter 2022.

Förvaltningen har följt upp rutinen för obruten skolgång för barn som placeras. Uppföljningen har visat att rutinen överlag är känd och att den följs i de flesta fall där den är tillämplig. Det har också visat sig finnas svårigheter att följa rutinen vid placeringar utanför Malmö och dess närmkommuner och det främst vad gäller ansvarsfördelningsfrågor. Förvaltningen samverkar med grundskoleförvaltningen kring rutinen då det finns ett kontinuerligt behov av att förtydliga den i olika delar samt stödja medarbetarna att implementera den.

Stödboende

En förändring av verksamheten har genomförts 2021 som innebär att ungdomar och unga i förvaltningens stödboende har tillgång till personal dygnet runt. Förvaltningen har arbetat med att öka tillgången till stödboendeplatser i egen regi.

Utvecklingsområden för barn i samhällsvård 2022

Förvaltningen kommer att arbeta med att förbättra stödet till barn i dygnsvård bland annat genom att

- Fortsätta öka tillgången till Skolfam
- Vidareutveckla interna stödinsatser till placerade barn och unga
- ☞ Vidareutveckla interna stödinsatser till placerade barns föräldrar
- ☞ Fortsätta implementera styrkort för jourhemsplacerade och institutionsplacerade barn och unga
- ☞ Stärka stödet till socialsekreterarna vid placering på institution, bland annat gällande matchning samt funktion för avtalshantering vid placering hos externa leverantörer.
- ☞ Fortsätta att utveckla vårdinnehållet på de interna institutionerna och stödboendena för att i högre grad matcha barnens och de ungas behov så att de inte behöver placeras i extern regi.
- ☞ Fortsätta utveckla den aggregerade verksamhetsuppföljningen

Förvaltningens övervägande

Uppföljningen 2021 visar på en relativt oförändrad situation vad gäller barn och unga i samhällsvård. Familjehemsplaceringarna har ökat något. Institutionsplaceringarna har minskat något totalt sett, men institutionsplaceringar på grund av social problematik har ökat de senaste åren.

Verksamheten har under flera år haft svårt att rekrytera familjehem i vilket medför att jourhemsplacerade barns placeringstid ofta överstiger de lagstiftade sex månaderna. Det finns ett fortsatt behov av rekryteringsinsatser.

Den förstärkta handledningskompetensen, kompetensprogrammet för familjehemmen och det utökade stödet genom metoden ”mentorsfamiljehem” förväntas bidra till att öka intresset hos nya familjehem och till att behålla de erfarna hemmen. Insatserna kräver mer tid för implementering.

Att verka för att barnen ska få sina behov av hälso- och sjukvård tillgodosedda är en angelägen

fråga för förvaltningen. Förvaltningen fortsätter arbetet med att förtydliga kärnprocesser och rutiner i dessa delar samt att stärka stödet till medarbetarna att implementera dessa. Detta inte minst med tanke på den höga personalomsättningen och att många socialsekreterare har en relativt kort erfarenhet av yrkesrollen.

Förvaltningen behöver fortsätta lyfta målgruppens behov i befintliga samverkansforum samt i den samverkan som sker med andra förvaltningar och hälso- och sjukvården inom ramen för omställningen till god och nära vård.

Implementeringen av styrkort för jourhems- och institutionsplaceringar kommer att bidra till en strukturerad uppföljning av det enskilda barnets vård. Att stärka stödet till socialsekreterarna genom att införa funktioner för avtalshantering vid placering på externa institutioner är en annan viktig åtgärd.

Kunskapen om institutionsvårdens effekter är otillräcklig.¹ Institutionsvården kan i sig medföra ökade risker för de placerade barnen. Därför är en systematisk verksamhetsuppföljning viktig för att kunna utveckla den egna verksamheten samt motverka sammanbrott. Kunskaperna är också till nytta i samverkan med SIS och med Skånes kommuner som ansvarar för upphandling av HVB och stödboende i privat regi.

Utvecklingsarbetet med aggregerad verksamhetsuppföljning av jourhems- och institutionsplaceringar bedöms vara ett omfattande och långsiktigt arbete.

Arbetsmarknads- och socialnämnden återkommer med en rapport 2023 om placerade barn och unga 2022.

Bedömning av konsekvenserna för barn, jämställdhet samt för kommunernas kostnader sammanfattas i korthet nedan.

Konsekvenser för barn

Det är av stor vikt att barn i samhällsvård följs upp på en aggregerad nivå för att garantera kvalitet i verksamheten. Kunskap om barnens behov och deras åsikter innebär barnens rättigheter stärks och att det sker en kontinuerlig utveckling av vården för dessa barn.

Den bristande tillgången till hälso- och sjukvård som uppmärksammas medför en ökad risk för en negativ utveckling i barnens psykiska och fysiska hälsa.

De utvecklingsområden som föreslås utgår från vad som är till barnens bästa och som kan ge en trygg och säker vård där sammanbrott i vården kan undvikas.

Konsekvenser för jämställdhet

Att samtliga barn och unga i samhällsvård på sikt ska omfattas av uppföljningen kommer att bidra till en mer jämställd vård. Vid aggregerad uppföljning synliggörs omotiverade skillnader i vården mellan könen. Denna kunskap är väsentlig för att kunna göra insatser som bidrar till att stärka och möta alla placerade barns rätt till en jämlik och jämställd vård.

¹ <https://www.sbu.se/sv/publikationer/SBU-utvarderar/behandlingsfamiljer-for-ungdomar-med-allvarliga-beteendeproblem/>

Konsekvenser ur ekonomiskt perspektiv

Samhällsvård för barn och unga innebär kostsamma insatser. Aggregerad uppföljning av vårdens resultat är nödvändig för att kontinuerligt utveckla insatser som bidrar till en effektiv vård, även ur ekonomisk synvinkel.

De föreslagna utvecklingsområdena avseende jour- och familjehemsvård förväntas att göra Malmö stad mer attraktiv för nya familjehem och därmed på sikt kunna sänka kostnaderna för jourplaceringar och konsulentstödd vård. Utvecklingsområdena kring en mer strukturerad uppföljning av institutionsplaceringar kan bidra till kortare och effektivare institutionsvård.

Utmaningarna med att få barnens behov av hälso- och sjukvårdsinsatser tillgodosedda kan bidra till sämre resultat i vården av barnen och därmed en minskad kostnadseffektivitet.

Ansvariga

Petra West Stenkvist Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef